

Översyn av öppen fritidsverksamhet

En kartläggning av fritidsklubbar och
fritidsgårdsverksamhet i Tyresö kommun

2010-03-30

Ulrica Andersson

tyresö kommun

1 Inledning	2
2 Fritidsklubbar	2
2.1 Verksamhet	2
2.2 Besökare	3
2.3 Organisation	4
2.4 Finansiering och avgifter	4
2.5 Utmaningar och utvecklingsmöjligheter.....	4
3 Fritidsgårdsverksamhet	5
3.1 Verksamhet	5
3.2 Besökare	6
3.3 Organisation	6
3.4 Finansiering och avgifter	7
3.5 Framgångsfaktorer och utvecklingsmöjligheter	7

1 Inledning

Förvaltningen har fått i uppdrag att göra en översyn av den öppna verksamheten i Tyresö kommun. Den öppna verksamhet som barn- och utbildningsförvaltningen ansvarar för omfattar dels fritidsgårdsverksamheten, dels fritidsklubbar.

I förvaltningen finns även Bergfotens fritidsgård, som dock inte bedriver öppen verksamhet, utan riktad fritidsverksamhet för funktionshindrade. Besökarna vid Bergfotens fritidsgård är huvudsakligen inskrivna via LSS. Verksamheten ingår inte i denna översyn.

2 Fritidsklubbar

Fritidsklubb är en öppen skolbarnsomsorg för skolelever i skolår 4-6. Fritidsklubb finns vid Nyboda skola, Kringlan (Trollbäcken), Strandskolan, Tyresö skola och Brevik skola. Nyboda och Kringlans fritidsklubbar drivs av fritidsgårdsverksamheten, och håller till i fritidsgårdens lokaler. Strandskolan, Tyresö skola och Brevik skola bedriver egna fritidsklubbar i respektive skolas lokaler.

2.1 Verksamhet

Nyboda och Kringlan har öppet mellan 14 och 17 på vardagar. Vid Tyresö skola, Strandskolan och Brevik skola öppnar verksamheten när elevernas skoldag slutar, och stänger klockan 17 (Tyresö fredagar 16.30). Man erbjuder

även morgonomsorg före skolan. Fritidsklubbarna har öppet på höst-, sport- och påsklov, samt en vecka efter avslutningen och en vecka före skolstarten.

Fritidsgårdsverksamheten beskriver klubbarna vid Nyboda och Kringlan framför allt som en trygg plats för barnen att vara på och ett forum för att testa nya aktiviteter. Verksamheten innehåller få fasta aktiviteter, mest fri verksamhet eller aktiviteter på barnens initiativ. Man erbjuder dock dans 2 gånger i veckan för intresserade. Fredagar är mysdagar med extra gott mellanmål och filmvisning (flest besökare fredagar).

Tyresö skolas klubbverksamhet innebär mycket pyssel och pingis, en hel del bakning och matlagning i hemkunskapen samt aktiviteter i idrottshallen en gång i veckan.

Vid Brevik skola säger ledningen att fritidsklubbens verksamhet har ungefär samma innehåll som fritidshemmet, men utvecklad och anpassad för barnens högre ålder. Bland annat får de göra sitt eget mellanmål.

Strandskolan har under våren 2010 slagit ihop verksamheten vid fritidsklubben med skolbarnsomsorgen för skolår 3. Eleverna vid klubben får på det sättet tillgång till den verksamhet som finns vid fritidshemmet och eleverna i skolår 3 ges möjlighet att exempelvis spela biljard i den lokal där fritidsklubben tidigare hållit till.

Under den sommarstängda perioden erbjuder fritidsgårdsverksamheten kollo för elever i skolår 4-6 under tre veckor.

2.2 Besökare

Kringlans fritidsklubb har i genomsnitt 20 besökare per öppen eftermiddag, och Nybodagårdens fritidsklubb 35 stycken.

Tyresö skola beräknar att cirka 50 barn är inskrivna i verksamheten, men att 15-20 barn finns i verksamheten de flesta vardagar, mestadels desamma. De aktiva barnen går nästan uteslutande i skolår 4 eller 5, några enstaka i skolår 6, och ungefär lika många pojkar som flickor. Man har dessutom tre inskrivna barn som går i skola i friskola i Stockholm, men är folkbokförda i Tyresö. Strandskolan har ungefär 10 inskrivna barn i fritidsklubben, varav de flesta går i skolår 5. En vanlig eftermiddag är i genomsnitt 5-6 barn närvarande.

Brevik skola har cirka 10 barn i fritidsklubb idag. Under hösten, då verksamheten startade, var det ungefär 15 stycken. Samtliga går i skolår 4, då det ännu är de äldsta eleverna på skolan.

2.3 Organisation

Nyboda och Kringlan bemannas av fritidsledare som är anställda inom fritidsgårdsverksamheten (organisationen beskrivs närmare i nedanstående avsnitt). Tyresö, Brevik och Strand har fritidsledare anställda inom respektive skola som ansvarar för fritidsklubbsverksamheten.

2.4 Finansiering och avgifter

Vid de kommunala fritidsklubbarna betalar familjerna 50 kronor per termin för ett klubbkort, som berättigar till obegränsat utnyttjande. Mellanmål ingår inte i kortet, utan kostar 10 kronor per gång (eller klippkort, 12 mellanmål för 100 kronor). Lunch på lov kostar 20 kronor vid Strand, Nyboda och Kringlan, 10 kronor på Tyresö skola.

Brevik skola tar ut en föräldraavgift på 500 kronor per månad. Mellanmål samt lunch på loven ingår i avgiften.

Anslag till fritidsklubbar fördelas utifrån antalet barn i respektive område. Nyboda och Kringlan får drygt 200 tkr per termin i anslag enligt budget 2010. Tyresö och Strand får drygt 100 tkr och Brevik skola får knappt 23 tkr per termin.

2.5 Utmaningar och utvecklingsmöjligheter

Synen på hur en bra fritidsklubbsverksamhet ska se ut varierar något mellan kommunens olika verksamhetsställen. Fritidsgårdsverksamheten, som anordnar klubben vid Nyboda och Kringlan, tror på den öppna och mycket fria verksamhetsformen med nästan obefintlig avgift för att hellre locka många ibland än tappa många helt. Vid Brevik skola arbetar man mer fritidshemliknande, och önskar mer resurser för att kunna utveckla verksamheten.

Tyresö skola flyttade verksamheten till nya lokaler inför nuvarande verksamhetsår, och ledningen tror att detta är en orsak till att få elever i skolår 6 idag kommer till klubben. Man önskar sig en lokal som ligger mer separerad från skolan. Från flera håll kommer synpunkter på att en liten verksamhet, oftast en ledare per fritidsklubb, begränsar verksamheten. En större verksamhet med flera ledare skulle öka flexibiliteten, så att exempelvis de som inte vill gå till idrottshallen skulle kunna göra något annat med en ledare. Tyresö skola har man funderingar på att slå ihop verksamheten med Strandskolans klubb av dessa skäl och Brevik skola önskar utveckla ett samarbete med Tyresö.

Vid Strandskolan har man, som nämnts ovan, valt att slå samman fritidsklubben med fritidshemmet för skolår 3. Detta har enligt rektor inneburit en kvalitetshöjning och samtidigt en ökad möjlighet att behålla eleverna i skolår tre hela läsåret. För att utveckla verksamheten framöver ser man flera olika möjliga

vägar. En övergång från fritidshem till fritidsklubb vårterminen i skolår 3 kan vara en god lösning. Ett samgående med Tyresö skola skulle kunna innebära en effektivisering, men inte nödvändigtvis en kvalitetshöjning. En sådan höjning skulle kräva att verksamheten lyftes med hjälp av tydligare uppdrag och mål.

3 Fritidsgårdsverksamhet

Fritidsgårdsverksamheten i Tyresö omfattar två fritidsgårdar (Nyboda och Kringlan) och två träffpunkter (Krusboda och Strand). Målgruppen är ungdomar i åldern 13-19 år, med fokus på 13-16-åringar.

Skillnaden mellan fritidsgård och träffpunkt har definierats av Nackanätverket (ett nätverk för kvalitetsarbete i öppen fritidsverksamhet, där Tyresö kommun ingår). Enligt definitionen gäller bland annat följande villkor för att en verksamhet ska benämnas fritidsgård:

- Fritidsgården har minst tre heltidsanställda fritidsledare som arbetar minst 50 % med öppen verksamhet.
- Flertalet av fritidsledarna ska ha adekvat utbildning.
- Verksamheten har öppet minst fyra kvällar per vecka, varav minst en helgkväll (fredag eller lördag).
- Lokalen används huvudsakligen för fritidsgårdsverksamhet och vara anpassad för sådan verksamhet.
- Möjlighet till varierande aktiviteter finns.
- Målen för verksamheten är att ha hög tillgänglighet och arbeta friskhetsskapande. Verksamheten ska främja ungas utveckling, demokratiska fostran, en positiv livsstil, jämställdhet samt ungas kreativitet och engagemang.

Träffpunkten arbetar mot samma mål men med lägre krav på måluppfyllelse. Personaltätheten är lägre, och ofta bemannas träffpunkten till stor del av timledare snarare än av heltidsanställd personal. Träffpunkten har öppet ca 1-3 kvällar per vecka, finns på en mindre yta som i viss mån är anpassad efter ungdomarnas behov.

3.1 Verksamhet

Träffpunkterna Krusboda och Strand har öppet tre kvällar per vecka (måndag, onsdag, fredag respektive onsdag, torsdag, fredag) fram till 21 eller 21.30 på vardagkvällar och till 23 på fredagar. Verksamheten består huvudsakligen av caféverksamhet med trygga vuxna ledare. Det finns tillgång till aktiviteter som pingis, spel och musiklyssning. Personalen anordnar tillfälliga aktiviteter tillsammans med ungdomarna efter deras behov och önskemål, exempelvis turneringar, aktivitetsgrupper eller samtal.

Under våren kommer ytterligare en träffpunkt att öppna i Brevik skola i samarbete med villaägarföreningen i området. Träffpunkten kommer till att börja med att ha öppet en kväll per vecka för unga från 10 år och uppåt.

Fritidsgårdsverksamheten kommer att avdela en person för att öppna och stänga, men villaägarföreningen ansvarar för verksamheten och för anskaffning av eventuella spel eller andra aktiviteter till träffpunkten.

Fritidsgården Nybodagården har öppet till 21.30 på vardagkvällar och till 23.30 fredag och lördag. Kringlan har samma öppettider måndag till fredag, men stängt lördagar. På fritidsgårdarna finns dels öppen verksamhet med bland annat café, pingis, spel, dels gruppaktiviteter över lång eller kort tid. En särskild satsning har gjorts på dansgrupper och idag anordnas dansträning med professionella ledare i stort sett varje kväll på olika nivåer. I lokalerna finns även replokaler för band, med tillgång till stöd från musik- och ljudteknikkunnig personal. ”Spontanfotboll” anordnas när man får tillgång till idrottshall, en populär verksamhet som lockar även vuxna deltagare.

Förutom de regelbundna aktiviteterna anordnas tillfälliga större eller mindre arrangemang, såsom resor, temakvällar, större arrangemang, som en årligen återkommande nattcup i fotboll, tävlingen Dance award, Nybodafestivalen, mångkulturell vecka, samt event i samverkan med kulturförvaltningen.

Vid fritidsgårdarna bedrivs ett aktivt arbete med ungdomarnas inflytande. Ungdomarna är en viktig part i planeringsarbetet, både beträffande det löpande arbetet som i de tillfälliga arrangemangen, som ofta sker på ungdomarnas initiativ.

Utöver arbetet på fritidsgården bedriver fritidsgårdspersonalen fältverksamhet samt samarbetar med skola, socialtjänst och polis kring ungdomars situation i Tyresö. Med stöd från fritidsgården finns även en ungdomsförening som ordnar diverse idrottsaktiviteter.

3.2 Besökare

Nybodagården har i genomsnitt 87 besökare per öppettillfälle, varav 37 procent är flickor.

Kringlan besöks i genomsnitt av 28 ungdomar per tillfälle, varav 25 procent flickor.

Träffpunkten i Krusboda har ett genomsnittligt besöksantal på 26 ungdomar och Strand på 10 ungdomar. Andelen flickor på träffpunkterna ligger mellan 25 och 30 procent.

3.3 Organisation

Fritidsgårdsverksamheten leds av en fritidsgårdschef, tillika biträdande rektor vid centrumskolorna Nyboda/Forellen, vars närmaste chef är enhetens rektor. Uppdraget som fritidsgårdschef beräknas omfatta halva tjänsten och andra halvan disponeras för arbete inom enhetens skolverksamhet. Fritidsgårdschefen

har personalansvar och budgetansvar för samtliga fritidsledare och hela fritidsgårdsverksamheten.

Varje fritidsgård/träffpunkt har en platsansvarig fritidsledare, som organiserar den dagliga verksamheten och ansvarar för beställningar. Två verksamhetsansvariga, en för Nyboda, Krusboda och fältverksamheten samt en för Kringlan och Strand har ansvar för bemanning samt agerar bollplank till de platsansvariga.

Fritidsledarna är anställda inom fritidsgårdsverksamheten, och tjänsterna kan vara rörliga mellan olika verksamheter inom fritidsgårdar, träffpunkter och fritidsklubbar.

3.4 Finansiering och avgifter

Den öppna verksamheten vid fritidsgårdar och träffpunkter i Tyresö är helt kostnadsfri för ungdomarna. Dock tas en lägre avgift ut av de ungdomar som deltar i exempelvis dansgrupper med professionella ledare.

Verksamheten finansieras via anslag, cirka 5 miljoner kronor till de öppna fritidsgårdsverksamheterna 2010. Verksamheten har budgeterade intäkter, huvudsakligen från cafeteriaförsäljning, på 300 tkr. Personalkostnaderna beräknas uppgå till drygt 4,7 miljoner kronor.

3.5 Framgångsfaktorer och utvecklingsmöjligheter

I Tyresö får man mycket fritidsverksamhet för pengarna. Fritidsgårdarna har generösa öppettider och ordnar mycket aktiviteter.

En framgångsfaktor för verksamheten är den flexibla organisationen med en stabil personalgrupp. Detta uppnår man genom:

- att fritidsgårdsverksamheten är en organisatorisk enhet vilket ger flexibilitet i personalanvändningen
- samverkan med skolan och fritidsklubbsverksamheten vilket ger många fulla tjänster
- att ledningen försöker lägga scheman som passar allas livssituation
- att "luckor" i personalstyrkan utnyttjas till att ta in spetskompetens som höjer verksamheten i stället för att man använder timtjänster och vikariat
- att personalen erbjuds kontinuerlig handledning vilket stärker person och grupp, och gör att fler stannar kvar länge.

Bland de utmaningar som verksamheten står för nämns bland annat:

- Lokaler som inte är anpassade efter verksamheten
- Stort slitage på inventarier, särskilt under skoltid då de utnyttjas till rastverksamhet
- IT-regelverk i kommunen som försvårar arbetet med IT och media

- En ökande andel besökare med särskilda behov och särskilt neuropsykiatriska störningar, som är svåra att hantera i en öppen verksamhet med vida ramar.

Inom fritidsgårdsverksamheten skulle man vilja arbeta för att utveckla fler arbetssätt för att nå de ungdomar som inte hittar till gården idag, kanske genom att starta fler upplevelseaktiviteter och grupper inom nya områden som attraherar fler och nya grupper. En sådan idé är att nischa en fritidsgård som ”mediagård”, en fritidsgård med fokus på multimediaaktiviteter, såsom filmskapande. För att höja kvaliteten i aktiviteterna vill man fortsätta att satsa på spetskompetens inom olika områden i personalgruppen, alternativt hyra in timledare med specialkompetens.

En viktig utmaning för framtiden är att skapa förutsättningar för fysisk aktivitet för icke föreningsaktiva ungdomar, som enligt undersökningar ofta är alltför fysiskt inaktiva.

Fler utvecklingsmöjligheter att ta med i framtida planering är idén att fritidsledarna skulle kunna vara en del i kommunen uppföljningsansvar för ungdomar upp till 20 år, exempelvis genom att fungera som ”ungdomscoacher”. Och någonstans lever också drömmen om ett allaktivitetshus i Tyresö, ett hus med aktiviteter från öppen förskola till pensionärsverksamhet.

